

Kolozsvár, 1909.

XIV. évfolyam.
5 szám.

Január.

- ... Kedves fiatal rendtársaimnak önművelődésük ügyében a „Kalazantinum“ c. lap útján kifejtendő működésére Istennek szent áldását kérem. 1897. okt. 11. **Frank Ferencz**, rendfőnök.
- ... Szívem mélyéből üdvözlöm a kegyesrend kolozsvári tagjait és buzgó törekvéseit s örvendek, hogy magameinak mondhatom őket 1898 márcz. 15. + **Gusztáv Károly**, erdélyi püspök.

A szerkesztésért felelős:

Komáromy Dezső

Megjelenik:

a szüneti kivételével havonként.

Előfizetési ár 4 korona.

Kiadótulajdonos:

a „Kalazantinum“ hittudományi
és tanárképző-intézet.

Szentatyánkhoz.*

Mint nap felé a kis virágok
Epedve tárják szirmukat,
Mely nekik éltető világot,
Langyos szellőt, színt, éltet ad:
Mi is, kik nyomdokidba hágnak,
Tehozzád bízva fordulunk,
Szent József, égi napvilágunk,
Háromszáz-éves csillagunk!

Lelkednek ébredő sugára
Kigyúlt Petralta kék egén,
S ragyogni indult a világra,
Hogy áldja árva és szegény.
A szép spanyol hon nem takarhat,
Kitündöklő határiból.
A hír sugára fénylik rajtad,
És hozzád büszke hangja szól.

Tied az ifjúság, az élet!
Az ismeretlen nagy világ! —
De lelkedben nagy álom éled:
És lombot hajt a liljom ág.
Egy csillagfényes csendes éjjel
Rád száll az Úrnak harmata
S az eszméből nagy tettet érlel.
— S a szűz virág kifakada.

S többé nem édes a dicsőség,
Nem csábit kincs, hír, élvezet;
Az Jsten ihleté meg hőst,
Titkos sugalma hív s vezet. —
Rómába visz vezérsugára,
S gyümölcsé lesz ott a virág,
Az eszme testet ölt magára,
S lel új atyát az ifjúság.

S a harcod lelkesedve kezded
A zsenge ifjú lelkekér,
Vívén szívet, tudást, keresztet;
Lelked csak nekik, értük él. —
És folyt a munka lelkesedve,
Század századnak adta át;
Nagy szellemed fölötté lenge,
Segítve harcon zászlaját.

Bár századoknak éje zárja;
Reánk ragyog dicső neved,
S tűzszlopként vezérsugára
Nyomodba tündöklőn vezet.
Vezess! vezess! rajtunk a sor ma
Harcolni szent eszméidért
S a cél magas, mint Tatra-orma,
S erőnk, mint porszem, oly csekély.

* A „Kalazantinum“-ben hirdetett, Szentatyánkról szóló költemény-pályázaton nyertes pályamű.

Kezedből int felénk a pálma
A jó harcok jutalmául,
Lelkünk tüzeit ez gyújtja lángra,
Ha bátorságunk napja múlt.
Segíts, ha csüggedőn megállunk,
Légy bátorító csillagunk:
Nehéz a harc és gyenge vállunk,
És oly kicsinyhitűk vagyunk!

Lelked magasztos alkotása
Akkor példádra néz e Rend:
Pánczélja hit, fegyver tudása
S a Telkedben hajnalt teremt.
Hadd jöjjön hát a gögös ellen
Éjszak sötét vad tájirúl:
Ha képed él a hő szívekben,
Győzelmi pálmánk felvirul!

Sik Sándor.

Pázmány Imádságos Könyvének hét bűnbánó zsoltára.

II.

Magukban az énekekben vannak a leghathatósabb bizonyítékok Balassa szerzősége mellett. A figyelmes olvasó rögtön észre veheti, hogy a Mária himnuszok (antiphonák) és zsoltárfordítások közt óriási a különbség. Nemcsak abból a szempontból, amelyből Erdélyi Pál említette, t. i., hogy az egyik a bűnbánatot hirdeti, a másik pedig Máriát dicséri. Ott van a nyelvezet, amely a két fajta énekeket oly éles határokkal különzi el, hogy ennek alapján lehetetlen őket egy szerző művének tartani. Balassa nyelvezete virágos, kivált mikor szerelmes verseiben valamely nőhöz intézi szavait. Hogy maradhatott volna el a Balassától kedvelt jelzők és hasonlatok tömege? Az ő jellegzetes nyelvezete, szöfűzése is hiányzik; pedig ezek egyezése nélkül ez énekek mindig kirívó elentétet fognak alkotni Balassa énekeivel. Már maga a versformája is olyan, hogy Balassa nem igen használja; az ősi nyolcas mindössze ötször fordul elő költeményei közt.¹ Ha pedig tekintjük Balassa átdolgozásait, azt vesszük észre, hogy soha sem fordított oly hüen, mint az antiphonák vannak fordítva. Az ő fordításai mindig átdolgozások, ha meghagyja is a gondolatmenetet s igyekszik is azt visszaadni, mindig kifejezést lelnek egyéni gondolatai átdolgozásában. Az antiphonák pedig valóságos műfordítói ügyességgel vannak áttéve magyar nyelvre, amiről egy rövidke összevetés meggyőz bennünket: Salve Regina, mater misericordiae, vita, dulcedo et spes nostra salve: Mennyországnak királynéja — Irgalmasságnak szent Annya — Élet, édesség, reménység, — Üdvözlégy szép Szűz Mária. Természetes, hogy az egyházi, szorosan ritualis énekeknél csakis az ilyen fordítás van megengedve, a szabad átdolgozás nincs, már pedig a hét bűnbánó zsoltár átdolgozás, amelyeknél néha az eredeti egész versszaka el van mellőzve.² Balassának fordítási módja szépen felismerhető az LI. zsoltárból:

Ah Deus immensum clemens, miserere precantis,
Et quaecunque tuo bonitas in pectore regnat,
Servando huic misero se protinus exerat omnis.³ Végtelen irgalmú, — oh te nagy hatalmú Isten, légy már kegyel-

¹ Szilády Á. Gyarmathi Balassa Bálint költeményei. 1879. I. XXVIII. XXXV. XXXIX. LXVI.

² Lásd. Psalmorum Davidis Paraphrasis poetica Georgii Buchanani Scoti. Herbornae Nassoviorum 1610. 278. I. CII. 27. vers és 123. XXXVIII. 19 — 22. versig

³ Sacratiss Psalmorum Davidis Libri V. a Th. Beza Vezelio, et Ge. Buchanano Scoto Autoribus, Genevae. MDXCIII. 294 l. 1. vers.

mes. — Öncsd ki mindenestül jódat rám kebledből; mert lám, mely veszedelmes. — Bűnöm miatt lelkem, ki titkon rág engem, mert nagy sebbel sérelmes.¹ Ezzel egyuttal láttuk Balassa átdolgozásainak viszonyát az eredeti szöveghez. — Még nem hagyhatunk figyelmen kívül egy fontos mozzanatot a zsoltárok és antiphonák összevetésében, s ez a rimelés. Ez utóbbiakban a verssorok állandóan, úgyszólván kivétel nélkül ugyanazon alakban végződnek, Balassánál is megessik ez pld. a Szilády kiadás első darabjában, de másutt már ritkább, a zsoltároknál is előfordul, de sokkal több a másféle rím. Mindezek alapján kimondhatjuk, hogy az antiphonák és zsoltárok átdolgozója nem egy és ugyanazon személy.

Először számoljunk le az antiphonákkal! Már a XVI. század elején szokásban volt a kath. egyházban az antiphonák magyar nyelvre való átültetése, s ezeket vagy imádkozták, vagy pedig, mivel már verses fordítás is található, énekelték is. Erről tesznek tanúságot az Apor, Festetich és Czech kódex „Aue maris stella“ i, illetőleg ennek verses fordításai. Ettől kezdve tehát a magyar kath. egyházban az antiphonák már divatoztak, ámde 1500-tól 1600-ig a nyelv, a kifejezésbeli finomság változott, s a nép az egyházban bizonyára mindig korának megfelelőbb kifejezéseket tett, ahol lehetőség volt, a régiek helyére, ez annál könnyebben megeshetett, mert kiforrott alakjuk nem volt. Ha a kódexek Mária antiphonáin végig tekintünk körülbelül igazolva látjuk állításunkat.² Ily módon már Pázmány előtt, a XVI. század végén használta az egyház abban az alakjában, amelyet Nyéki Vörös Mátyás jegyzett fel. Hogy Nyéki Vörös mennyiben volt fordítója pontosan nem állapíthatjuk meg, ennyit azonban kijelenthetünk, hogy inkább csak feljegyzője volt ő ez antiphonáknak, s itt-ott azonban tehetett bennük lényegtelen változtatást.

* * *

Visszatérve a bűnbánó zsoltárokra, legelőször azt fogjuk kimutatni, hogy az 51. zsoltár fordítása valóban

¹ Pázmány P. Munkái. A budapesti K. M. Tud. Egyetemen kiadása. Bpest. 1895. II. k. 215 l. 1. v.

² Apor kódex. Nyelvelmértár VIII. 233. l. mennek bodogkapvia. Festetich k. mennek bodogh kapwia (XIII. k. 31 l.) Czech k. menyorzagnak bodog kapwia (XIV. 338 l.) Pázmány i. m. 247 l. Mennyeknek hóldog kapuja. Czech k. Agy nekünk tyzta eelethöt * Pázm. Nyerj nekünk tiszta életet stb. Főkép Nyelvelmértár. XIII. k. 38. l.

Balassától ered. Ezt a feladatot mi belső argumentumokkal fogjuk elvégezni. Kiindulási alapunk lesz a nyelvezet, a szókötés és ami ezen a téren felhasználható. Ezekre az egyéni sajátságokra annyival is inkább támaszkodhatunk, mert ebben a korban még olyan Balassi utánzót nem ismerünk, aki mesterétől teljesen eltanulta volna a verselés sajátságait, utána Barakonyi jöhetne számításba, ő azonban még a zsoltárok fordítása idején nem élt. Így a kiindulásunk nem lehet hibás.

Vegyük szemügyre vajjon a szókötés megfelel-e Balassa szókötésének. Már maga a kötött versforma szükségessé teszi ennek azonosságát, elannyira, hogy a róla elnevezett versforma legkönnyebben való kezelésére csak az ő szókötése alkalmas. Ott vannak azonban az egyes fogalmak állandó jelzői és a ritkább szavak, illetőleg azok ritkább alakja, amely Balassánál használatos. Így állandó kapcsolata: bús szívem, ¹ búsult lelkem, ² bús fejem, ³ bús lelkem, ⁴ az LI. zsoltár 9. versében: bús lelkem, ez a kapcsolat ugyan természetes, de korában leginkább Balassa szokása volt. Ugyancsak nála találjuk meg a másik ilyen tipikus kapcsolatot is: (a bűnnek) undok fertelmessége ⁵ kérlek felejtsd el undok vétkeimet. ⁶ Előfordul még a jó, java, szónak birtokossággal ellátott alakja is így jódat rólam el ne vedd, ⁷ és LI. zsoltár 1. v. Őncsd ki mindenestül jódat rám kebledből, ezt azonban nem igen számíthatjuk be, mert Balassa korában szélteben így használták. Sokkal nagyobb fontosságú azonban az a tájszó, amely Balassa egyik költeményében jön elő. Meggyek? már nem tudom, u. o. Hát meggyek, ellene vétsek-e? ⁸ Ez a szó összevonás mit tegyek-ből és Balassa egyik legjellemzetesebb tájszava, és ime az LI. zsoltárban ez is fellelhető a negyedik versszak végén: oh Istenem, már meggyek? Mindezek alapján az LI. zsoltár fordítását Balassa énekei közé jogosan sorozzuk.

Ámde a hét bűnbánó zsoltárt egymástól elválasztani nem lehet, amint már Erdélyi Pál is észrevette, nemcsak a bennök lévő hangulat miatt, hanem sokkal inkább összfügg annak mindegyike a nyelvezet miatt, s ha az LI. zsoltárnál néhány érdekes jellemző Balassa szókötezt felemlítettünk, itt újra felemlíthetnők őket sőt még sokkal meg is növelhetnők ⁹ azok számát, azonban ezt mind felsorolni feleslegesnek tartjuk, mert már első átolvasásukkor is rögtön meggyőződhetünk ennek valóságáról.

Még itt kell felsorolnunk Balassa forrásait is, amelyekből fordította őket. Szilády már közölte az LI. zsoltár szövegét Bézából, a már többször említett Balassa kiadásának 324. lapján. Ebből azt lehet gondolni, hogy a többi zsoltárt is Bézából dolgozta át. Igaz ugyan,

¹ Szilády: Balassa X. 3 v.

² „ „ XXXIII. 2 v.

³ „ „ XXXIV. 7 v.

⁴ „ „ LXIII. 4 v.

⁵ „ „ XXXIII. 1 v.

⁶ „ „ LXXXI. 6 v.

⁷ „ „ 148 l. III. 1 v.

⁸ „ „ X. 7 v.

⁹ Az említett kapcsolatok mellett jellegzetesebbek, hogy a VI. és XXXVIII. zsoltár egyformán kezdődik, továbbá azonos gondolat és kifejezés van a XXXVIII. zsoltár 2. versében, az LI. 7. versében és a CII. zsoltár 2. versében. Azonkívül az ész szót állandóan így használja Balassa: eszet, esz nélkül. V. Ö. Szilády: Balassa 126. l. 22. sor és XXXVIII. 3. vers stb.

hogy nagyon nehezen lehet megkülönböztetni, hogy vajjon Bézából, Buchananból, vagy pedig a Vulgataból fordította-e. Többé kevésbé valószínű, hogy a XXXVIII., CII., CXLIII. zsoltár Buchananból van átdolgozva. Állításunk igazolására pár helyet sorolunk fel belőlük: XXXVIII. Beza. 208 l. 5. v. 6. v.

Livent lurida iam ulcera	Megnyilatkoztattak,
Et foedam sanie vomunt,	Ismét megújultak
Quae iusta certe penditur	Béforradott sebeim.
Amentiae merces meae.	Ugyan kirothadtak,
Sic vitam miseram trahens	És kifakadoztak,
Totus curvus inambulo,	Esz-nélkül nyert fekélyim.
Atroque vultu pectoris	Fejemet lesütvén,
Testor dolores intimi, etc.	Kiért gyászban ülvén
	Könyben úsznak szemeim.

Mig ugyanez Buchananál így hangzik:

Veteris cicatrix vulneris recruduit,
Vomitque tabem luridam.
Afflictus humilis ultimis premor malis,
Luctu situque squalidus etc.

Különben az egész szöveg inkább egyezik Balassa fordításával, mint Bézaé. Azonban az minden esetre feltűnő, hogy a fordítás egyes részeinek a Béza, más részeinek pedig a Buchanan féle szöveg a forrása. Másutt pedig, mint a VI. XXXII. és CXXX. zsoltárban inkább a Vulgátát látszik követni. De nem is kívánhatunk Balassától mű fordítást, hanem csak eszme menetet, annak pedig Balassa átdolgozása megfelel, s így forrásait Béza és Buchanan zsoltárai s a Vulgata alkotják. Minthogy Balassa ezeket tényleg használta már egyéb fordításai-
ban, ez is csak bizonyíték amellet, hogy Balassa dolgozta át őket. Ha tehát ezekből levonjuk a következő-
ményeket, teljesen igazat kell adnunk Erdélyi Pálnak, amidőn eme átdolgozásokat Balassa tulajdonának tartja. Méltán megérdemlik tehát, hogy Balassa költeménye, közt foglaljanak helyet, mert amúgy sem méltatlanok az ő nevéhez, s ezzel az irodalom csak egy régi tartozását róna le egyik nagyja iránt, amidőn összes műveit összegyűjtve ezeket is közéjük sorozná.

Frick József.

Találkozás az erdőn.

— Tört. rajz. —

Égetőn tűz alá az augusztusi nap; sugarai, mint megannyi tüzes nyilacskák érik a szelid hajlatú hal-
mokat, dombokat ellepő pázsitot és tarka virágokat. Érin-
tésüktől a fűszálak alétan hanyatlanak le, a virágok meg
összecsupják színes kelyhecskéiket, hogy megvédjék azt a
csillogó gyémántszeret, melyet az esti harmat lopott reájok.

A környék egészen kihaltan látszik. Csak néhány
elhamvasztott falnak kormos romjai, Kupa lázadásának
emlékei, a térs mezőségeken legelésző gulyák és ménesek
mutatják az élet nyomait. A távolból Veszprém ősi várának
komor falai tekintenek felénk. Ujjonnan épült egyházának
őnfedele vakítóan csillog a táncoló napsugarakban.

Csendes a tájék. De bezzeg élénk élet pezseg a
szomszédos Bakony százados fái alatt. Vadászkürtök
rionganak, a hajtók harsány lármájától hangos a messze
vidék; a kopófalca csaholása, a sólymok vijjogása s a
vadászok biztató szava, diadalkiáltása teszi változatossá
a zavaros koncertet. Üldözött vad, nyomában üző va-

dász egymás után tűnnek szemeink elé, amint egy-egy tisztáson elrohannak!

Egy villámsujtotta tölgy korhadt oldalánál egy ifjú vadász vonja magára figyelmünket. Az agg törzset körülfutó folyondárok mintegy haragoszöld koszorúval körítik az izgalom pirjában égő arcát. Szelid vonásainak és mélytűző, élénk villogású szemeinek némi diszharmonióját enyhíti a magasan ívelt homlok s az erős, elszánt akaratra valló dús szemöldök. Karcsú termetére színes himzésű rövid selyemtunika simul, vállán pedig anyagul átvett párdubőr-kacagányt libegtet a szellő.

Az ifjú merőn figyel: minden gyöngye neszre erősebben markolja meg a jobbában szorongatott dárdát.

De hallga! egyszerre csak erős csörtetés támad, mely mindjobban közeledik az ifjú vadász leshelyéhez. Amint a sűrű cserjék szétválnak, egy hatalmas szarvas jelenik meg büszkén magasra emelt fővel. A vadász lélekzetét visszafojtva neszel, néz a cserjés felé. Lassan felemeli dárdáját... Már késő! A szarvas észrevette és szélgyorsasággal tovább iramodik.

Azonban a vadász sem habozik soká: menten utána veti magát a nemes vadnak. A szarvas lába gyorsabbak, de agancsai minduntalan megakadnak a lehajló ágakban, míg üldözője bámulatos ügyességgel és könnyedséggel szökődös tuskön-bokron át s mindenütt nyomában jár zsákmányának. A távolság a vad és vadász között csak nem akar fogyni.

Végre egy téres tisztás nyílik meg előttük. Az ifjú meghökkenve áll meg a hatalmas sudarak árnyékában: az a látvány, mely szemei elé tárul, a földre szegzi lábait. De hogy is ne! A térség közepén egy ágakból összerótt kereszt előtt remete térdel, őszbe hajló fűrtelivel s hosszú szakállával könnyedén játszik a szél; előtte a halálra fáradt királyi vad fekszik esdőleg emelve reá okos szemeit. Épen bevégezte imádságát: felkel és hátrafordul. Amint a vadász ezt a mennyei nyugalomtól sugárzó arcot megpillantja egy nem várt meglepetés édes izgalma fogja el egész valóját, orcái lángba borulnak, szemeit törülgeti, mintha nem akarná hinni, hogy jól lát. Azután a zerge könnyedségével odarohan és nyakába borul a tisztas férfinak:

„Gellértem! szeretett mesterem!”

„Kedves hercegem!”

Csak ennyit tudnak szólni meghatottságukban; majd megint összeölelkezik s az öröm könnyein át mosolyog egymásra a mester és tanítvány, a királyi herceg és az egyszerű szerzetes.

Lassan-lassan azonban megemberelik, összeszedik magokat; megindul a kérdéseknek végtelen áradata.

„Hát te hogy kerültél erre az elhagyatott helyre? Mióta tartózkodol itt? Ah miért nem mondtad meg, mikor elhagytál, hogy hová mész? Hányszor szükségem lett volna azóta már bölcs tanácsodra! De szigorú atyámtól nem mertem kérdezősködni utánad. Avagy talán ő sem tudja, hol vagy?”

Igy folynak egyre-másra a kérdések, amaz pedig felel reájok renddel.

„De nem tesz semmit! Csakhogy egyszer megkerültél! Úgyis most van reád legégetőbb szükségem.

Halljad csak figyelemmel szeretett mesterem, mi háborítja nyugalmamat, mi késztet arra, hogy legédesebb álmomat is félbeszakítva minduntalan az imádság fegyveréhez folyamodjam: atyám és az urak mindenáron azt akarják, hogy megnősüljek; mert — úgy mondják — az országnak szövetségesre van szüksége s ez legkönnyeb-

ben házassággal szerezhető. És én jól látom, hogy igazuk van. De te ismered fogadalmamat: hogy ne ismeréd, mikor te vagy az egyetlen ember, akinek elbeszéltem a veszprémi jelenetet. Inkább meghalok, hogysem megszegjem fogadásomat. Igen, csakhogy jó atyámnak sem akarnék ellenszegülni, sem hazám érdekét mellőzni! Mondd hát Gellértem, mit tegyek? hiszen te Isten választott embere vagy, bizonyára meg tudod mondani, mi legyen az ő akarata.”

„Az áldozatot meg kell hoznod” — mond amaz — „nem szabad engedned, hogy örökségedet, a fiatal magyar egyházat és királyságot valami ellenséges támadás épen a megbízható szövetséges hiánya miatt veszélyeztesse. Engedj tehát atyád és az urak akaratának. Emellett azonban fogadásodat is megtarthatod — folytatja tovább hévvel. — Óh mily dicső a szűzi házasság! Ha hatalmas lánggal ég bennetek a szenvedély, ha csak egy szót kellene kiejtenetek: és ti állhatatosak maradtok; a szenvedély felcsapó lángjait könnyeitek özönével s az imádság harmatával locsolgatjátok! Mondsza csak, tudnál ennél dicsőbb és érdemszerzőbb életmódot ki-gondolni?”

Imre herceg arca pirba borul a lelkesülés tűzárjától, mely egész testét végig járja. „Nem! ennél valóban nem tudnék!” Majd mintha a csüggedés borúja ült volna elgondolkozó homlokára, kételkedőn utána veti: „És ha nem birom leküzdeni indulatomat?”

„Le fogod küzdeni — válaszol Gellért a meggyőződés határozott hangján. — Ne félj! próbád nem tart sokáig. Földi korona nem érinti homlokodat, az égi ellenben már készen áll számodra ott fenn. Oh! én látom a jövőndöt — folytatja a szent remete — látom az elragadó jövőndöt. Századok, nemzedékek sietnek magasztalásodra, dicséretedtől hangzik az egész ország... nemzedet ifjúságának te lesz ragyogó példaképe, lilíomos vezére... Imrém, kedves hercegem, hozd meg az áldozatot, küzdj még egy kevéssé!”

Nem birja tovább folytatni a meghatottságtól. Egy-más nyakába borulnak és sírnak, mint a gyermekek, hullatják a felmagasztosult öröm könnyeit!

„De te is velem jössz úgy-e jószágos mesterem — mond Imre herceg a könnyek szivárványán át tekintve Gellértra — és aztán együtt imádkozunk majd jó atyáért, szép országunkért és drága nemzetünkért. Istenem be szép is lesz, be jó is lesz!”

„Nem kedvesem, nekem még itt kell maradnom, rám még nagy feladat várakozik: nemzedet boldogságának biztosítása vértanukat kíván!”

És ezen mindketten elgondolkoznak...

Közvetlen közelből erős kúrtharsogás hallszik, mire Imre összeszedi magát és búcsúzóra nyújtja kezét. „Isten veled, szeretett mesterem! nekem mennem kell, mert embereim már keresnek. Isten veled! Szavaid egytől-egyig szívembe vésvék!”

— i — gy.

Mária és Zsigmond eljegyzése Nagyszombatban.

A IV. Károly császár és a Wittelsbachok közt 1370 végén kitört viszálykodásban a közbenjáró szerep

Nagy Lajos királyunknak jutott; csak mint lengyel király, de még inkább mint a bajor hercegek szövetségese szól bele a brandenburgi hercegség hovátartozásának vitás kérdésébe. A bajor hercegek ugyanis a Luxemburg-család kapzsi birtokvágya ellenében a magyar király igazságérzetébe és lovagiasságába vetették bizodalmutukat. Nem is érte őket csalódás sem hadbeli segítség, sem pedig diplomáciai pártfogás dolgában, míg a sok huza-vona, hiábavaló csatározás s részben másutt való elfoglaltsága, majd meg az időközben megváltozott viszonyok meg nem untatták Lajossal az ügyet, ki végtére szeretett volna „becsülettel“, de minél hamarabb túladni rajtok, megbizonyosodván követelésük kevésbé jogos voltáról.¹

Nagy megnyugvására szolgált tehát a császár alkudozása, s az eredményül létrejött fegyverszünet (1371 nov. 11. — 1373 pünkösdeig, jun. 5.); az a hír pedig, hogy a mindegyre fondorkodó császár őszintén óhajtja véle a békét és hogy annak megpecsétlésére házassági terv van készülöben: örömmel töltötte el.

Az 1372. év elején Károly utasítására Premislaw tesseni herceg csakugyan puhatolódzott bizalmasan Opuiai László hercegnél, Magyarország nádorispánjánál: miként fogadná a magyar király s a két Erzsébet királyasszony ura azon kérését, hogy egyik leányukat jegyezzék el Zsigmond fiával? hozzátéve, hogy kedvező válasz esetén jegybérül 200,000 aranyforintot adna és még a bajor hercegekkel is barátságot kötne, ha joguknak a választófejedelmek által való megbírlásába beleegyeznenek.² A betegeskedő s már a jövőről gondoskodni kívánó Lajos megbízásából a nádor azt a választ adta (jan. 30.), hogy „legkedvesebb testvérét“ a tesseni herceget szívesen látják a magyar udvarban, s biztosra vehet mindent, ha „szokott“ ünnepélyességgel, mint kéréslép fel a császár nevében. Különbén jegyajándékul ugyanannyit ajánl a király is és helybenhagyja a kikötést, hogy amely fél nem áll szavának, ez összeget elvesziti;³ a jegyesek további neveltetését illetőleg pedig: a királyi pár „mint legkedvesebb gyermekeit és csemetéit édesörömet és barátságosan“ tartja őket udvarában, de ha Károly úgy kívánja, mehetnek Csehországba is.

„Eljött hozzánk a tesseni herceg — írja már febr. 20. a király a császárnak⁴ — és nevedben előadta, hogy jegyezzük el leányunkat fiaddal. Teljesítettük akaratodat, aminek megerősítésére hozzád küldjük László opulai herceget, nádorispánunkat és Tamás esztergomi érseket, első tanácsosunkat teljes meghatalmazással . . .“ A megbízottak Boroszlóban találkoztak (márc. 14.): ők is esküt tettek IV. Károly és öccse esküjére, hogy Zsigmond annak idején köteles a hercegnőt feleségül venni;⁵ de a bajorok ügyét nem tudták nyélbe ütni, miért is a császár János alexandriai patriarchát Lajoshoz menesztette, hogy írást vegyen tőle s a királynéktól a házasság tökéletes biztosítására, és hogy mielőbb való személyes találkoztat ajánljon neki. Az elsőről a pápai legatus már máj. 9-iki levelében számolhatott urának:⁶ „a király . . . a tesseni herceg jelenlétében az én kezeimbe tévé le

az esküt, hogy a tárgyalások szerint el fogja jegyezni Zsigmond úrnak, fölséged fiának, ha fia nem születnék, ifjabb és ha fiutódot kap, úgy elsőszülött leányát; ha ez meghalna, a másodszületett“¹ — ami, mivel ekkortájt Lajosnak még csak két leánya: Katalin és Mária élt, minden bizonnyal az utóbbira vonatkozik.² A fejedelmi találkoztat azonban jóidőre elodázta a kölcsönös halogatás és fontoskodás. Csak 1372. okt. 2—5. közt jöttek össze „in metis Bohemie et Ungarie“³ és akkor sem tudták megoldani a vita csomóját.

IV. Károly a pápához, XI. Gergelyhez is fordult és bevádolta Lajos királyt, hogy a Wittelsbachok jogtalan igényeit istápolja, kérve, bízsa meg a döntéssel a választófejedelmeket. Mellesleg pedig Nagy Lajosnál, a közös családi-ügy érdekében emelt szót. Csakis itt ért célt: a király megígérte „kedves testvérének“, a római császárnak, hogy mihamar ünnepélyes követséget küld a római pápához s magát a szerződés tekintetében aláveti „apostoli parancsainak“ és hogy amit Őszentsége annak megvalósítására kiközösítés büntetése alatt rendel, teljesíti.⁴

Időközben lejárt a fegyverszünet és a bajor hercegek újra hadba szálltak; de mikor látták mily gyöngén áll az ügyök, alkúra fogták a dolgot: 500,000 magyar aranyforint és számos város, vár fejében a császár fiai javára lemondtak Brandenburgról.⁵ A csomót tehát nem annyira Lajos segítségének elmaradása, kinek különben sem volt velencei háborúja miatt érkezése és szándéka a rohamosan fejlődő események útjába állani, mint inkább a dolog szükség- és időszerűsége vágta szét.⁶ — Hogy a lassanként eredményes eljegyzési tárgyalásokat a király nem tette függővé a bajorok viszályától: megerősíti János patriarcha és pápai legatus írása (1372), mely szerint ha nem leszen sikere a hercegekkel való egyezkedésnek, minden marad a király és császár közt ügy, ahogy eddig volt „az eljegyzést kivéve.“⁷ s ezzel nem áll ellentétben jul. 22-iki levelének azon passusa sem, hogy a király semmi mást nem tárgyal, míg a Wittelsbachokkal nem végzett.⁸

¹ „... dominus rex iuravit . . . parentalam iuxta tractata eligendo filiam iuniorem, si masculum non haberet et si haberet masculum, primogenitum et si illa moreretur secundogenitum cum dom. Sigismundo . . . etc.“ Fej. IX. 4. 392.

² E pont nagyon vitás volt. Pray szerint a lengyel írók tévednek, mikor Máriának 1374 előtti eljegyzéséről beszélnek; Katona (Hist. Crit. X. 502.) kétségbe vonja ezt, bár maga sem tudja miért. Felmerült, hogy Hedviget ígérték Zsigmondnak: Károlyi Árpád véleménye, hogy a „filia iunior“ alatt, ha nem is egyenesen Máriát kell, úgy a két ifjabb leány valamelyikét lehet, de határozottan Hedviget nem szabad érteni, mert ime később a „secundogenita“ ki van téve (Adalék Mária és Zsigmond eljegy. tört. Száz. 1877. 20.), amire leg-hitelesebb adatot azonban Pórad (Száz. 1907. 889.), amikor kimutatja, hogy Hedvig 1373 végén, semmiesetre sem október előtt született, minthogy Lajos kir. Kassán, 1373. okt. 3-án kelt levelében, Katalin (szül. 1370. júl. elején) és Mária (1371. második felében született) leányai mellett Hedviget még nem említi. Ez dönt.

³ Száz. 1907. 905.

⁴ Száz. 1877. 21. . . . Nec non omnibus . . . spondemus quod legaciones nostras sollemnes ad dominum nostrum summum Pontificem quam locius velimus transmittere et nos quoad consumptionem contractus huiusmodi sub pena excommunicationis suis apostolicis mandatis submittere sic, quod sua sanctitas nobis consumptionem et in effectum realem deductionem contractus huiusmodi sub pena excommunicationis mandare valeat atque possit etc. Datum in nostro Regali palatio Wissegradii sub anno Natiuitatis Domini MCCCLXX. tercio . . . die XXI. mensis Junii (1373. jun. 21.) — Wenzel: Magy. Dipl. Eml. III. 53. kihagyással közli.

⁵ Pórad: Száz. 1907. 909. ⁶ U. o. 910.

⁷ „Rex respondit, . . . omnia „parentela excepta“ deberent esse in eo statu, in quo erat istud tractatum cum ipso. Fej. IX. 4. 394-5.

⁸ „ad nulla alia nova dictus rex procedet, nisi facta concordia vestra et Bauarorum etc., alkalmasint beleértve itt is a kivételt. Fej. IX. 4. 418.

¹ L. ezekre nézve Pórad: Anjouk és Wittelsbachok c. értekezését, Száz. 1907. IX — X. füz. — U. a: Nagy Lajos király, 454—5. II

² Pórad id. ért. 889. I. (Fejér, Cod. dipl. IX. 4. 389)

³ Katona, Hist. Crit. X. 498. — Márki: Mária királyné. 17.

⁴ Fejér, IX. 4. 390.

⁵ Pórad id. ért. 890. I.

⁶ Jóllehet az ifjabb királyné esküjét még akkor nem, az anyakirálynőt pedig még aztán sem nyerte meg. A levél Fej. IX. 4. 392-3. I.

Zsigmond, most már brandenburgi markoláb és Mária házasságára lépésről-lépésre nagyobb volt a valószínűség; IV. Károly 1374. évben kijárta XI. Gergely pápánál a fölmentést is: Zsigmond ugyanis Nagy Kázmér király dédunokája, Mária pedig Kázmér Erzsébet néjének unokája volt — így negyedízeg rokonok. — ¹ Katalin ez évben meghalt, Mária tehát — mióta a rendek a leányára is kiterjesztették Lengyelország öröklését (Kassa, 1374. szept. 14.) — e trónnak, sőt Magyarország is praesumptiv örökösévé lett; hogyné bontotta volna fel hát a császár Zsigmond korábbi eljegyzését Frigyes nürnbergi vágróf leányával. ²

A tényleges eljegyzés mégis oly későn következett el, hogy többször kétkedni lehetett megvalósulásában! Előbb odaigérték Hedvig kir. hercegnőt Lipót herceg idősb fiának: Vilmosnak — mert így akarta Nagy Lajos az osztrák hercegeknek vele való szövetkezését Vence ellen meghálálni és továbbra fenntartani —, meg is egyeztek, össze is adták a kis jegyeseket az 1375. évben ünnepélyesen Hainburgban; ³ csak ezután következett a Zsigmond és Mária házasságára legfontosabb brünni találkozás és határozat. A találkozón megjelentek 1375. ápr. 14-én: Telegdi Tamás esztergomi érsek, Demeter erdélyi püspök és kancellár, László opuliai herceg, Csáktornyai Laczkfi István erdélyi vajda, Szepesi Jakab ispán és országbíró, Sendivoj Kis-Lengyelország- és Weisenburgi Bartos, Kujávia kapitánya, bizonyára a királyi családokkal egyetemben; hitre fogadták a maguk és 80 magyar és lengyel főúr nevében, egyenként és összesen, hogy Zsigmond brandenburgi „marchio” és Lajos magyar király Mária leánya közt régtől kezdett s folyton húzódó szerződés beteljesítésére az előirt kor elérével gondot fordítanak s addig is sem a király halála esetén sem bármi úton-módon azt felbontani vagy éppen megakadályozni nem engedik, miről is az említett 80 személytől hasonló ígéretet vesznek írásban. ⁴ E kötelezésnek mintegy kicsikarói: IV. Károly, Erzsébet császárné és Wencel cseh király igen jól számítottak, ha Mária hozományául Magyar- és Lengyelország trónját várták, mert ez kifejezetten benne van Hedvig és Vilmos szerződésében; nem tarthatták hát értelmetlennek buzgólni fiuk szerencsén, kinek — Lajos királyban bizo-

nyos tartózkodást vevénészre — siettek megszerezni a brandenburgi választófejedelem címet (1376).

De hogy a pusztán szónál tovább most se jussanak, arról gondoskodott a kitört litván háború; Nagy Lajos még szóba se hozta a dolgot, míg vissza nem tért a hadból — igaz, hogy a jegyesek sem voltak még kellő korúak.

Végre 1377 okt—dec. havában, vagy talán az 1378. év első felében gyűltek össze fényes nagy társasággal Nagyszombatban az ünnepélyes eljegyzésre. ¹ Az előkészületeknél, mint Hedvigén is, bizonyára nagy pompát fejtettek ki. Zsigmondot anyja, Erzsébet császárné kísértte ²; jelen voltak: Nagy Lajos, mindkét Erzsébet királynő, a magyar, lengyel, cseh főpapok és urak nagy serege. Itt láthatta meg végre a kissé komoly királyleánya életrevaló, gondosan nevelt ifjú jegyesét — Zsigmond 10 éves, ³ Mária a 7-ikben volt —, kinek oldalán később oly kevés oltalmat s oly sok megpróbáltatást talált. Előzetes tárgyalás után nagy örömmel és fénnel ment végbe az eljegyzés, melynek egyházi részét De Surdis János, esztergomi érsek végezte. A fejedelmek ekkorbeli szokásaihoz híven megengedték a kis mátkának, hogy egy ágyban, egymást átölelve szunyadozzanak ártatlan örömeikkel. Alkalmassint ekkor határozták el azt is, hogy rájuk szálljon annak idején Magyar- és Lengyelország koronája. ⁴

Azt az ígéretet tehát — melyet a császár és király 1353. szept. 15-én tettek: hogy születendő gyermekeiket egymás tudta nélkül nem jegyzik el ⁵ — ennél tökéletesebben és mindkét félnek nagyobb megelégedésére nem lehetett valóra váltani. Örvendeztek hát és bizvást remélték, hogy Zsigmondban Máriának jó férjét, Magyarországnak erős segítséget nyertek. IV. Károly távol maradt ez ünnepélytől, a lakodalmat pedig már nem érte meg: 1378 dec. 29-én meghalt ⁶ avval a tudattal, hogy családja dicsőségét emelte és azon reménnyel, hogy az annyira sóvárgott Lengyelországot ismét visszaszerezték a Luxemburgok.

¹ A fölmentésre vonatkozólag, XI. Gergely regestáiból: . . per verba de futuro sponsalia sunt contracta . . Nos igitur . . cum dictis Sigismundo et filia illa (regis Hungarie), videlicet quam ad hoc malueris, ut ipsi impedimento, quod ex huiusmodi consanguinitate provenit, non obstante matrimonium invicem contrahere libenter, et in eo, postquam contractum fuerit, remanere licite valeant, auctoritate apostolica . . dispensamus, prolem suscipiendam ex huiusmodi matrimonio legitimam nunciantes. Datum Avinone VIII. Idus Decembris, Pontificatus nostri anno quarto. (Wenzel, 97-8. — Theiner: Vet. mon. hist. Hung. sacr. illustr. Tom. II. p. 153.) — A rokonságot illetőleg, Márki i. m. 24.

² Márki, u. o.

³ Száz. 1893. 872. — Márki, 24. — Nagy Lajos 460—1.

⁴ Nos Thomas etc. promittimus . . quod nos omnes communiter et divisim omni diligencia nostra efficere et procurare volumus et debemus quod parentele contractus alias initus et ordinatus (inter S. et M.) . . felicem et debitum sortiatur effectum realiter, ut dum predicta domicella annos etatis sue in literis contractus expressos compleverit, ad consumandum contractum S-o . . tradi tealiter debeat legitimam in uxorem . . in virtute . . iuramenti nostri . . ad ewangelia sancta dei etc . . nec occasione gwerrarum displicentiarum aut quarumcunque aliarum viarum et modorum quovis colore seu ingenio ymaginandorum seu inveniendorum rescindi, retrctari aut dissolui possit vel debeat seu eciam quomodolibet impediri etc . . Datum Brunne anno domini millesimo CCC^o septuagesimo quinto, die quarto decimo mensis aprilis. (Száz. 1877. 24.)

⁵ Hogy az eljegyzés 1375 előtt semmiesetre sem és csak 1380. ig bezárólag történhetett (ekkor halt meg Erzsébet anyakirálynő, ki pedig ott volt Nagyszombatban): állították eddig is a történetírók, találomra véve fel a közből eső éveket. (Többek közt Aschbach: Geschichte Kaiser Sigmunds. B. I., S. 12—13., kimondja az 1380-at és visszakövetkeztetve pontosan kiszámítja, hogy akkor Zsigmond 12, Mária 10 éves volt.) Misem bizonyítja jobban fenti állításunkat, mint Pray és a lengyel írók szava az 1377. év jegyzésnél: . . Ludovicus „pacatis Lithvanis” in Hungariam . . revertit, Tyrnaviamque invisit etc. (Annales regum Hungariae Tom. II. p. 144. Dubravius: Hist. Bohem. I. XXII nyomán.) Már pedig Lajos király hadát augusztus második felében indíthatta útnak; szept. 8-án Belc vára előtt keltezett (Hazai Okmt. I. 272.), 14-én Zemplénben a lipóci várban, 21-én Kassán, 30-án Budán tartózkodott. Ráth, Pór Nagy Lajos 468. 1. jegyz. — tehát csak 1377 második vagy 1378 első felében eshetett meg az aktus.

⁶ (Ludovicus) ipsam Mariam, claram augens prosapiam, illustri principi Sigismundo marchioni Brandenburgensi, in puerili etate utrinque existente, quem de stirpe cesarea pater eduxerat imperialis radys illustratum, communicato consilio serenissimarum dominarum reginarum genitricis ac consortis suarum; necnon prelatorum et baronum regni precedente in Ternavia presente imperatrice matre eius (sc. Sigismundi) et suis baronibus de Bohemia cum magna solemnitate et leticia federe matrimoniali desponsavit et apud se nutriendos conservavit. (Chron. Bud. Podhraczký kiad. 340. 1.)

⁷ Anno Dom. MCCCLXVIII. natus est rex Sigismundus Imperator in die S. Valentini (febr. 14). Kovachich: Scriptores minores I. 11.

⁸ Aschbach i. m. I. 13.

⁹ Fej. IX. 2. 253.

¹⁰ Pór: Anjouk és Wittelsbachok, 911. 1.

A jegyesek ezután a magyar királyi udvarban maradtak; főleg Zsigmondnak volt erre szüksége, mert mint leendő magyar királynak meg kellett ismerkednie az ország nyelvvel, szokásaival, törvényeivel és sok más, az uralkodásra fontos dologgal.¹

Szira Béla.

Egy megjegyzés a Fourier-féle sorfejtéshez.

Irta: Morvay Ferenc.

Riemann az ő habilitációs dolgozatában a Fourier-féle sorok alaptételének a bizonyítását adja, mely szerint a $(0 \dots 2\pi)$ intervallumban egyértékű véges és folytonos $f(x)$ függvény által teljesen meghatározott

$$f(x) = \frac{1}{2\pi} \int_0^{2\pi} f(a) da + \sum_{n=1}^{\infty} \left[\frac{1}{\pi} \int_0^{2\pi} f(a) \cos n(a-x) da \right]$$

Fourier-féle sorfejtésben az általános tag limese

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{1}{\pi} \int_0^{2\pi} f(a) \cos n(a-x) da = 0. \quad (1)$$

em áll fenn szükségképp az (1) alatti egyenlőség, ha $f(x)$ a $(0 \dots 2\pi)$ intervallumnak pl. az $x = 2\pi$ pontjában végtelen sok maximummal és minimummal válik tetszőleges módon végtelenné, de úgy, hogy emellett integrálható marad; mert — mint Riemann ugyancsak az ő habilitációs dolgozatában egy példán kimutatja — az

$$\frac{1}{\pi} \int_0^{2\pi} f(a) \cos n(a-x) da$$

integrál abszolút értéke egy előbb jellemzett $f(a)$ függvényre nézve tetszőleges nagy is lehet.

Minden megszorítás nélkül áll azonban Fejérnek „Vizsgálatok a Fourier-féle sorok köréből” című dolgozatában közölt étele, mely szerint

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{1}{n} \int_0^{2\pi} f(a) \cos n(a-x) da = 0, \quad (2)$$

ha csak $f(a)$ integrálható a $(0 \dots 2\pi)$ intervallumban. Ezen tétel az (1) alatt Riemann-féle tétel általánosításának tekinthető.

Legyen $f(x)$ a $(0 \dots 2\pi)$ intervallumban véges és integrálható függvény, a mely az x helyen folytonos, akkor az $f(x)$ -szel teljesen meghatározott

$$f(x) = \frac{1}{2\pi} \int_0^{2\pi} f(a) da + \sum_{n=1}^{\infty} \left[\frac{1}{\pi} \int_0^{2\pi} f(a) \cos n(a-x) da \right]$$

Fourier-féle sor:

$$s_0(x), s_1(x), \dots, s_n(x), \dots$$

részletösszegeiből képezett:

$$s_0(x), \dots, \frac{s_0(x) + \dots + s_n(x)}{n+1}, \dots$$

aritmetikai közepek limese létezik és egyenlő $f(x)$ -szel.

Ez Fejér tétele.

¹ Damit der luxemburgische Prinz frühzeitig mit den Sitten, Gebräuchen, Gesetzen, der Sprache der Ungarischen Nation, die er als König einst regieren sollte, bekannt werde, blieb er Ludwigs Hof in Buda, oder Ofen, Aschbach, i. h. — Sigismundus in Hungariam deducitur, ut in aula a teneris eductus sermonem Hungaricum et usum militiae perdisceret, quorum alterum ad conciliandum gentis amorem, alterum ad firmandam rempublicam permultum momenti allaturum videbatur, Pray, i. h.

Azonban mint Fejér ugyanazon értekezésében kimutatja, ezen tétel fennáll akkor is, ha $f(x)$ a fentjellemzett módon az intervallum végén tetszőleges módon válik végtelenné.

Ezen nevezetes körülmény megállapításánál éppen a (2) alatti tételre van szükség s éppen ebben áll ezen tétel fontossága.

Az idézett dolgozatban a (2) alatti egyenlőség a nagyobb részletesebb igénylő második középértéktétel felhasználásával van bizonyítva.

Azonban egy csapásra kiderül a (2) alatti állítás helyessége, ha egy bizonyos partiális integrációt alkalmazunk. Ennek segítségével ugyanis tüstént az (1) alatti Riemann-féle tételre vezettük vissza a (2) alatti tételt. Ezt fogjuk a következő sorokban megmutatni.

Tegyük föl, hogy $f(x)$ a $(0 \dots 2\pi)$ intervallum minden helyén folytonos, kivéve bizonyos véges számban levő helyen, a melyeken integrálhatólag végtelenné válik.

Egyszerűség kedvéért föltehetjük, hogy a $(0 \dots 2\pi)$ intervallumnak csak egy helyén válik végtelenné és e hely a 2π hely legyen.

E szerint most felteszszük, hogy $f(x)$ a

$$0 \leq x < 2\pi$$

értékekre nézve folytonos, míg a 2π helyen tetszőleges módon, integrálhatólag végtelenné válik.

Tekintsük most az

$$g(x) = \int_0^x f(t) dt$$

függvényt.

Ezen $g(x)$ a föltevés értelmében a

$$0 \leq x \leq 2\pi$$

értékekre nézve folytonos, minden

$$0 \leq x < 2\pi$$

értékre nézve differenciálható és a differenciálhányadosa egyenlő $f(x)$ -szel.

Tekintsünk most már az

$$\int_0^{2\pi} f(a) \cos n(a-x) da \quad (3)$$

integrált. Partiális integrációt alkalmazva nyerjük, hogy

$$\int_0^{2\pi} f(a) \cos n(a-x) da = \left[g(a) \cos n(a-x) \right]_{a=0}^{a=2\pi} + n \int_0^{2\pi} g(a) \sin n(a-x) da. \quad (4)$$

E szerint a (3) alatti integrál tanulmányozását visszavezettük az

$$\int_0^{2\pi} g(a) \sin n(a-x) da \quad (5)$$

integrál tanulmányozására.

Ámde itt a $g(a)$ a $(0 \leq a \leq 2\pi)$ intervallumban véges és folytonos függvény és így az (5) alatti integrál limese $n \rightarrow \infty$ -re az (1) alatti Riemann-féle tétel értelmében zérus.

Most már a (4) alatti egyenlőség mindkét oldalát n -nel osztva kapjuk, hogy

$$\frac{1}{n} \int_0^{2\pi} f(a) \cos n(a-x) da = \frac{g(2\pi) \cos n(2\pi-x) + \int_0^{2\pi} g(a) \sin n(a-x) da}{n}$$

és így tényleg

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{1}{n} \int_0^{2\pi} f(x) \cos nx \, dx = 0,$$

a mit bizonyítani akartunk.

Ezáltal az egyszerű megfontolással a (2) alatti tétel lényegében az (1) alattira van visszavezetve.

Piaristica.

Az 1909. február 2. iki ünnepély műsora a kolozsvári Kalazantinumban. Rendalapítónk tiszteletére. 1. Klose: Salve Regina: előadja a zenekar. 2.) Ünnepi beszéd: tartja Patay József. 3.) Kreutzer: Esti kar: előadja az énekkar. 4.) Hajdn: Adagio et Presto: előadják Rassovszky Gyula, Patay József, Wolf János, Pusch Ödön. 5.) Sik Sándor: Szent Atyánkhöz: szavalja Nyári István. 6.) Dürrner Gy: Viharban: előadja az énekkar. 7.) Színjátékok a piaristaiskolában: fölolvassa Rassovszky Gyula. 8.) Fucik-Linka Katona induló: előadja a zenekar.

A kolozsvári Acad. Cal. jan. 20.-án tartotta megalakuló ülését, melyen egyhangúlag jegyzőkül Pusch Ödön és

László József tanárjelölteket választották meg.

A „Kalazantinumban“ hirdetett pályázat eredménye. A Szent Atyánkról szóló költeménye pályázat nyertese Sik Sándor „Sit et Josepho claritas“ jeligéjű költeménye.

Az irodalomtörténeti pályázat nyertese Frick József „Ajkaimról Zengjen ének“ jeligéjű Kájoni I. Cancionale Catholicuma c. dolgozata.

A fizikai pályázat jutalma ki nem adható. „Tempora mutantur“ jeligéjű dolgozat dicséretet érdemel, melynek címe „A víz energiájának nagyobb távolságra való átvitele.“

IRODALOM.

A Szent-István-Társulat Kiadványai. Társadalmi kérdés és etika. Irta dr. Jehlicska Ferencz. A marxista irány és a modern szociáletikai irány bölcséleti alapjainak vizsgálata. I K. 50.

Azok között a magyar írók között, akik ma a szociológiával foglalkoznak, az első közé tartozik Jehlicska Ferencz. Jelen könyve is igen hasznos szolgálatot fog tenni mindazoknak, akik szociológiával foglalkoznak. Megkönnyíti a marxizmus és a többi modern filozófiai és szociológiai rendszer ellen védekezők munkáját, kezükbe adván a tévtanok és hamis elméletek tömkelegéből kivezető katolikus és mégis modern filozófikus rendszernek Adriadne fonalát.

A Szabadakarat. Irta Notter Antal dr. I K. E mű a szabadakarat fontos kérdését tárgyalja, melynek ilyen eldöntésétől függ nemcsak az erkölcsstan és büntetőjog sorsa, hanem a túlvilági igazságszolgáltatásban való hitünk is. Szerző megállapítja a szabadakarat helyes fogalmát, melyet a determinizmus állandón elferdít. Egyik érdekes fejezete a könyvnek az, mely a szabadakaratnak a valláserkölcsei élettel, a neveléssel és a jogérettel való kapcsolatát mutatja ki. Az aszkézis, a fantázia szabályozása, a művészetek kultusza, a katolikus istentisztelet fenséges szertartásai az előadottakkal bölcséleti megokolást nyernek.

Az Egyházi könyvtálatom és könyvbírálat. magyarázata. Irta Schermann Egyed, 2. k Papnövendékeknek 1 K. 50.

E művecske a művelt nagy közönség számára készült. Mivel a könyvtálatom a lelkiismeretbe vág s jelentősége az olvasás terjedésével egyenes arányban növekszik, másfelől pedig mivel Magyarországon ezt a nagyjelentőségű kérdést kimerítően és rendszeresen még senki sem tárgyalta, azért érthető módon, minden tudományos szőrszálhasogatástól menten, tárgyalja hogy kiki tudja, mihez tartsa magát.

A napkeleti bölcsek. Irta Huber Lipót. Exegetikus tanulmány. 3. K.

Huber Lipót műve a nálunk meglehetősen gyéren művelt exegetikus irodalomnak egyik igen sikerült terméke. Értékes és érdekes, nemcsak a szakemberre, hanem a

művelt laikusra nézve is. Időszerűségénél fogva is a könyvpiacnak egyik kiváló érdekessége.

Nagy Lajos. Regényes korrajz az ifjúság számára. Irta Andor József. Díszes kötésben 4 K.

Andor könyve szakít az ifjúság számára írott történelmi életrajzok formájával. Nem száraz adatok vagy mesterségesen kiszínezett részletek összefűzése, hanem igazi korrajz, mely történelmünk e büszkeségét a magyar és keresztény hős és uralkodó e kimagasló példaképét valóban beleilleszti a korba, melyben élt. Az előadás közvetlensége, a stílus szépsége megeleveníti azt a mély vallásossággal és lovagi erények kelékes kort, anélkül, hogy a költői szabadság bármit is ártana a tények szigorúan történeti igazságának, A műből az a mély vallásosság és benső hazafiság árad ki, mely annyira jellemezte Nagy Lajos korát, és annyira hiányzik a mi korunkból.

A Szirányi-Család. Irta Bokor Malvin. Regény az ifjúság számára. Díszkötésben 5. K. —

A munka becsületét és dicsőségét hirdeti ez a regény. Alapelve, hogy nem az anyagi haszonért, hanem erkölcsi értékéért kell azt sokra becsülni. Szembeállítja a régi világ dologtalan s azért könnyebben elbukó társadalmát, az új kor szorgalmas, Istenén kívül egyedül munkájában bizakodó embereivel s ügyesen szőtt mese keretében az összeütközések természetes eredménye gyanánt hozza ki a jellemzésünk elejére írt alapelvet. Bokor Malvin regénye a társadalmi béke s a boldogulás egyik alapelvét az irodalmi hatás legdistinguáltabb eszközeivel akarja beleültetni ifjú olvasói lelkébe.

Igazi Élet. Irta Károly Ignác. Díszkötésben 3. K. 60.

Igazi életet igen sokan azért nem élnek, mert nem ismerik. Ezt ismerteti meg Károly Ignác könyve, melynek olvasása nem csupán szórakozást, élvezetet nyújt mindenkinek, hanem világosságot gyújt, átalakítja, megeddza lelkületünket, boldogságot varázsol úgy magunk, mint az összes hozzánk tartozók életébe. Nem morális elvek nagyképi száraz felsorolása e mű, hanem mindvégig lebilincselő hatását nézve a legszebb eredményekre jogsitító olvasmány.